

مسلل: ۱۸۳۹۶

شهریور ۱۴۰۱

بررسی محورهای اصلاح قانون مدیریت پسماندها و ارائه پیش‌نویس اصلاحی قانون

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۸۳۹۶

کدموضوعی: ۲۵۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی محورهای اصلاح قانون مدیریت پسماندها و ارائه پیشنویس اصلاحی قانون

نام دفتر: مطالعات زیربنایی (گروه محیط زیست)

تهیه و تدوین کنندگان: مسعود رضائی، هومن غلامپور ارباستان، مجید قاسمی، ابوعلی گلزاری

مدیر مطالعه: مجید حسین‌زاده

ناظر علمی: علیرضا رهایی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. مدیریت پسماند

۲. قانون

۳. سازمان حفاظت محیط زیست

۴. سامانه یکپارچه مدیریت پسماند

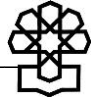

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۶/۱۲

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۳	۱. بررسی محورهای اصلاح قانون مدیریت پسماندها
۱۰	۲. جمع‌بندی و ارائه پیش‌نویس اصلاحی قانون
۲۴	منابع و مأخذ

بررسی محورهای اصلاح قانون مدیریت پسماندها و ارائه پیش‌نویس اصلاحی قانون

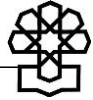
چکیده

در کشور ما تا سال‌ها قوانین و مقررات مناسبی در حوزه مدیریت پسماند وجود نداشت از این رو مجلس شورای اسلامی با تصویب قانون مدیریت پسماندها در سال ۱۳۸۳ اولین گام را در جهت مدیریت هماهنگ و منظم پسماندها برداشت. در قانون مدیریت پسماندها از یکسو تعریف جامعی از پسماند ارائه شد و از سوی دیگر نهادهای مجری مدیریت پسماند معرفی شدند و تا اندازه‌ای نحوه همکاری بین نهادهای مختلف در این زمینه توضیح داده شد. پس از گذشت بیش از ۱۸ سال از تصویب قانون مدیریت پسماندها کماکان شاهد مشکلات زیست‌محیطی ناشی از عدم مدیریت صحیح کلیه پسماندها در کشور در حوزه‌های مختلف هستیم. هرچند قانون فعلی همچنان دارای ظرفیت‌های مغفولانه‌ای است که لازم است دستگاه‌های اجرایی مورد توجه و بهره‌برداری قرار دهند اما اصلاح قانون و به‌روزرسانی آن با توجه به روندهای فعلی و آتی در سطح کشور و بین‌الملل اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد. گزارش حاضر ضمن مطالعه اسناد و مطالعات پیشین صورت گرفته در این حوزه و برگزاری جلسات متعدد با ذی‌نفعان این حوزه اعم از دستگاه‌های اجرایی و بخش غیردولتی سعی کرده است محورهای لازم بازننگری قانون را شناسایی کند. در این راستا ۱۳ محور بازننگری احصا شده است و برای هر کدام راهکار قانونی مناسب پیشنهاد شده است. در پایان براساس پیشنهادهای اصلاحی، پیش‌نویس اصلاحیه قانون مدیریت پسماند در ۲۴ ماده و ۲۳ تبصره ارائه شده است.

مقدمه

مدیریت پسماندها یکی از ابعاد مهم توسعه پایدار به‌شمار می‌رود که در بسیاری از کشورها قوانین و مقررات فراوانی پیرامون آن تصویب شده و به مرحله اجرا درآمده است. در کشور ما تا سال‌ها قوانین و مقررات مناسبی در حوزه مدیریت پسماند وجود نداشت و با تصویب قانون مدیریت پسماندها در سال ۱۳۸۳ توسط مجلس شورای اسلامی، اولین گام در جهت مدیریت هماهنگ و منظم پسماندها برداشته شد. از این‌رو قانونگذاری در زمینه مدیریت پسماند امری به نسبت جدید در نظام حقوقی ایران محسوب می‌شود. در قانون جامع مدیریت پسماند از یکسو تعریف جامعی از پسماند ارائه شد و از سوی دیگر نهادهای مجری مدیریت پسماند معرفی شدند و تا اندازه‌ای نحوه همکاری بین نهادهای مختلف در این زمینه توضیح داده شد.

پس از گذشت بیش از ۱۸ سال از تصویب قانون مدیریت پسماندها کماکان شاهد مشکلات زیست‌محیطی ناشی از عدم مدیریت صحیح کلیه پسماندها در کشور در حوزه‌های مختلف هستیم. معضلاتی نظیر مدیریت نادرست پسماندها، دفع غیراصولی، نبود برنامه مشخص جهت جمع‌آوری مجزا و مدیریت اصولی پسماندهای خطرناک، عدم اجرایی شدن تفکیک و جداسازی در مبدأ و بازده پایین جداسازی در مقصد و بازیافت غیراصولی سالیانه خسارات زیست‌محیطی زیادی را به کشور وارد می‌کند. هرچند قانون فعلی مدیریت همچنان دارای ظرفیت‌های مغفولانه‌ای است که باید دستگاه‌های اجرایی مورد توجه و بهره‌برداری قرار دهند اما اصلاح قانون و به‌روزرسانی آن با توجه به روندهای فعلی و آتی در سطح کشور و بین‌الملل اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد.

۱. بررسی محورهای اصلاح قانون مدیریت پسماندها

با توجه به اسناد و مطالعات پیشین صورت گرفته و برگزاری جلسات متعدد با ذی‌نفعان مختلف این حوزه اعم از دستگاه‌های اجرایی، بخش غیردولتی، اتحادیه‌ها و سمن‌های محیط زیستی ۱۳ چالش احصا شده است که در ادامه بدان پرداخته می‌شود.

۱. توجه به رویکردها و مفاهیم نوین در حوزه مدیریت پسماندها: پس از

گذشت ۱۸ سال از تدوین و تصویب قانون مدیریت پسماندها، در صورت اصلاح قانون لازم است به رویکردها و مفاهیم نوینی نظیر مدیریت مسئولانه منابع و اصلاح الگوی تولید و مصرف در متن قانون اشاره شود. پیشنهاد می‌شود در متن ماده (۱) قانون این مفاهیم به‌عنوان اهداف و راهبردهای قانون مطرح شوند.

۲. بازنگری در تعاریف و دسته‌بندی پسماندها: در قانون فعلی مدیریت

پسماندها، براساس منبع تولید پسماندها طبقه‌بندی شده‌اند که ابهام‌هایی در خصوص مدیریت آنها به دنبال داشته است. این در حالی است که براساس قوانین متعدد بین‌المللی (نظیر قانون RCRA^۱ و قوانین اتحادیه اروپا) پسماندها معمولاً به دو دسته اصلی پسماندهای خطرناک و غیرخطرناک تقسیم می‌شوند. دسته‌بندی جدید پسماندها به دو دسته خطرناک و بی‌خطر یا غیرخطرناک می‌تواند علاوه بر تأکید بر مدیریت مجزا و اصولی این دسته از پسماندها، تناقضات و ابهام‌های موجود را برطرف کرده و قانون ملی مدیریت پسماند را با قوانین و استانداردهای بین‌المللی سازگارتر کند. علاوه بر این لازم است تعاریف ذیل در ماده (۲) قانون اضافه شوند:

- توجه به مفهوم مراقبت‌های پس از دفع در مراحل مدیریت اجرایی پسماند،

• ارائه مفاهیمی نظیر امتداد مسئولیت تولیدکننده و سامانه یکپارچه مدیریت

پسماندها،

• اصلاح تعریف پسماند براساس منابع معتبر جهانی.^۱

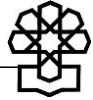
۳. هماهنگ کردن قانون مدیریت پسماندها با قانون مؤخر تقویت و توسعه

نظام استاندارد: قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد مصوب ۱۳۹۶/۰۷/۱۱ نحوه تعامل سازمان ملی استاندارد با دیگر دستگاه‌های اجرایی را تعیین کرده است. در ماده (۳) قانون فعلی مدیریت پسماندها تکلیفی برای سازمان ملی استاندارد تعیین شده است که لازم است این ماده با تبصره‌های «۱» و «۳» ماده (۳) قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد تطبیق داده شود. براساس تبصره «۱» این ماده قانون فوق کلیه دستگاه‌های اجرایی تابعه قوه مجریه موظف به تدوین و نظارت بر مقررات فنی حوزه مربوطه خود هستند و سازمان ملی استاندارد موظف است بر فرایند تدوین و حسن اجرای استانداردها نظارت کند. در قانون مدیریت پسماندها به استانداردهای کیفیت و بهداشت محصولات و مواد بازیافتی و استفاده‌های مجاز آنها تأکید شده است در صورتی که لازم است به همه استانداردهای حوزه مدیریت پسماندها اعم از فرآورده‌ها، تجهیزات و فناوری‌ها و فرایندهای مراحل دفع و مراقبت‌های پس از دفع اشاره شود.

۴. اجرای صحیح امتداد مسئولیت تولیدکننده در کشور: ایجاد چرخه امتداد

مسئولیت تولیدکنندگان و واردکنندگان محصولات به‌عنوان یک برنامه مترقی، می‌تواند نقش بسزایی در مدیریت پسماند ایفا کند. تجربه ۱۸ سال پیاده‌سازی قانون مدیریت پسماند و درج سه ساله در قوانین بودجه و تصویب قانون کمک به ساماندهی پسماندهای

1. Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on Waste and Repealing Certain Directives.

عادی، متأسفانه تاکنون نتوانسته توفیق مورد انتظار از تدوین این قوانین را حاصل کند و مشکل با تصویب مکرر قانون و تغییر مجری کماکان حل نشده باقی مانده است. تجربیات جهانی در کشورهای مختلف نشان می‌دهد اجرای صحیح امتداد مسئولیت تولیدکننده نیازمند اجرای مرحله به مرحله و اولویت بندی ورود صنایع به این چرخه است. این مسئله لازم است در قالب یک ماده در اصلاحیه قانون مدیریت پسماند تعیین تکلیف شده و سایر مقرره گذاری‌های صورت گرفته ملغی شوند^۱.

۵. تعیین نقش برای وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در زمینه آموزش و اطلاع‌رسانی: علاوه بر سازمان صداوسیما لازم است وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، وزارت عتف، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، نیز به‌عنوان وظیفه سازمانی، جهت اطلاع‌رسانی و آموزش کلیه مراحل مدیریت پسماندها، اقدام کنند.

۶. رتبه‌بندی و تأیید صلاحیت پیمانکاران و مشاوران فعال مدیریت پسماند: طبق ماده (۱۸) آیین‌نامه اجرایی مدیریت پسماند سازمان برنامه و بودجه باید با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط در هر مورد، نسبت به تشخیص صلاحیت مشاوران و پیمانکاران ذی‌صلاح حقیقی و حقوقی اقدام کند. متأسفانه تاکنون قدم مناسبی در این خصوص صورت نگرفته است. لذا لازم است سازمان برنامه و بودجه نسبت به تشخیص صلاحیت پیمانکاران و اشخاص ذی‌صلاح حقیقی و حقوقی فعال مدیریت پسماند با همکاری وزارت کشور و سازمان حفاظت محیط زیست اقدام کند.

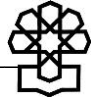
۷. بازنگری در مدیریت اجرایی پسماند: با توجه به تغییر در دسته‌بندی

۱. آسیب‌شناسی اخذ مالیات پسماند از صنایع در قوانین بودجه سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱. گزارش تخصصی مرکز پژوهش‌های مجلس. ۱۴۰۱.

پسماندها ضروری است تقسیم وظایف در مدیریت اجرایی نیز بازنگری شوند. در قانون فعلی، پسماندها به پنج دسته پسماندهای عادی، پزشکی (بیمارستانی)، صنعتی، کشاورزی و ویژه تقسیم‌بندی شده‌اند که ابهام‌هایی را به همراه داشته است. این در حالی است که در غالب قوانین مترقی جهانی پسماندها به دو دسته اصلی خطرناک و غیرخطرناک تقسیم شده‌اند. دسته‌بندی جدید پسماندها به دو دسته خطرناک و بی‌خطر یا غیرخطرناک نیازمند بازنگری در مدیریت اجرایی است. در اصلاحیه قانون پیشنهاد می‌شود مدیریت اجرایی کلیه پسماندهای غیرخطرناک در شهرها و روستاها و محدوده آنها برعهده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها باشد. مدیریت اجرایی بخش خطرناک فارغ از منبع تولید برعهده تولیدکننده بوده و تولیدکننده باید یا خود به مدیریت پسماندهای خطرناک اقدام کند و یا با پرداخت هزینه مدیریت آن را به عامل اجرایی مورد تأیید سازمان حفاظت از محیط زیست بسپارد. مدیریت اجرایی پسماندهای غیرخطرناک خارج از محدوده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها برعهده تولیدکننده است که باید با هماهنگی با بخش‌داری‌ها مدیریت شود.

۸. تدوین برنامه ملی جامع در مدیریت پسماندها: تجربیات جهانی نشان

می‌دهد بسیاری از کشورهای جهان برای بهبود حکمرانی در حوزه پسماند، برنامه‌های ملی تدوین و اجرایی کرده‌اند. به‌نظر می‌رسد در ایران نیز علاوه بر برنامه‌های محلی و طرح‌های جامع مدیریت پسماند شهری، وجود یک برنامه کلان ملی که دربرگیرنده هدف‌گذاری‌ها، راهبردها و شاخص‌های معین باشد بیش‌ازپیش حس می‌شود. سازمان حفاظت محیط زیست باید تدوین و تصویب این برنامه ملی را با همکاری همه دستگاه‌ها و توجه به رویکرد اقتصاد چرخشی و بازیابی حداکثری از منابع در دستور کار قرار دهد. بنابراین سازمان بایستی با همکاری وزارتخانه‌های کشور، صنعت، معدن و تجارت، نیرو،

نفت، جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برنامه ملی را تدوین و جهت تصویب به هیئت وزیران ارائه کند.

۹. اصلاح و بازنگری در ساختار حکمرانی و اجرایی مدیریت پسماندها:

وزارتخانه‌های کشور، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی، بهداشت و درمان و آموزش پزشکی موظفند با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط هر سه سال یکبار با انجام مطالعات راهبردی و آسیب‌شناسی وضعیت موجود، نسبت به تدوین یا بازنگری دستورالعمل ساماندهی تشکیلات و مدیریت اجرایی پسماندها در وزارتخانه مربوطه اقدام و به هیئت وزیران جهت تصویب ارائه کنند.

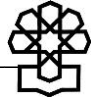
۱۰. ایجاد چارچوب قانونی جامع جهت شناسایی، طبقه‌بندی، کدگذاری،

حمل‌ونقل، مدیریت و دفع پسماندهای خطرناک: با وجود الزام قانونی در تبصره «۲» ماده (۲) قانون مدیریت پسماندها، مبنی بر تعیین حد تشخیص و اعلام فهرست پسماندهای ویژه تولیدی در هریک از وزارتخانه‌ها، این اقدام به صورت کامل محقق نشده است. همچنین با وجود ماده (۱۳) آیین‌نامه اجرایی و الزام تولیدکنندگان و واردکنندگان محصولات که تولید پسماند خطرناک می‌کنند مبنی بر درج راهنمای استفاده و مدیریت درست پسماند این دسته از محصولات، این مهم، هیچ‌گاه اجرایی نشده است. علاوه بر این در ماده (۱۴) آیین‌نامه اجرایی از وزارت اقتصاد و دارایی خواسته شده بود تا از ورود پسماندهای خطرناک غیرمجاز با بهره‌گیری از اختیارات گمرکات جلوگیری کند که پس از گذشت ۱۶ سال در اسفند سال ۱۴۰۰ آیین‌نامه اجرایی آن به تصویب هیئت وزیران رسیده است. براساس ماده (۱۱) آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها کلیه مراکز تولیدکننده پسماندهای ویژه همچنین تولیدکنندگان جزء ویژه پسماند عادی (خانگی) باید نسبت به جداسازی پسماندهای ویژه از پسماندهای عادی در محل تولید اقدام کنند.

این در حالی است که هیچگونه زیرساختی از سوی مدیریت‌کننده اجرایی طی ۱۷ سال پس از تصویب آیین‌نامه جهت مدیریت مجزای این بخش از پسماندها در نظر گرفته نشده است. در این راستا با توجه به اهمیت پسماندهای خطرناک، در منابع مختلف به نظر می‌رسد مدیریت آنها به یک ماده قانونی مجزا در قانون اصلاحی مدیریت پسماندها نیاز دارد. یکی از معضلات این حوزه در شرایط حاضر، فقدان یک فهرست بهای مشخص جهت مدیریت پسماندهای خطرناک مختلف است که ضروری است وزارت صنعت، معدن و تجارت با همکاری سازمان برنامه و بودجه فهرست‌بهای خدمات مدیریت پسماندهای خطرناک در منابع مختلف را تدوین و در هیئت وزیران به تصویب برساند. این پیشنهاد در ماده (۲۱) اصلاحیه قانون ارائه شده است.

۱۱. افزایش بازدارندگی قانون در برابر تخلفات: هرچند ماده (۱۶) قانون

مدیریت پسماندها مبنای تعیین جرائم نقدی برای تخلفات حوزه پسماند است، اما ناچیز بودن جریمه‌های مربوطه طی سالیان اخیر توان بازدارندگی لازم را نداشته است. در این راستا ضروری است جریمه‌ها و جزاهای نقدی در نظر گرفته در این قانون افزایش یافته و به‌طور سالیانه بر مبنای تورم افزایش یابد. یکی از پیشنهادهای در این خصوص محاسبه ارزش اقتصادی محیط زیست در تعیین خسارات ناشی از آلاینده‌های پسماند است. علاوه بر این در حوزه جرم‌انگاری لازم است فعالیت اشخاص فاقد صلاحیت در این حوزه، تخلف تلقی شود و واحدهایی که مشمول ماده (۱۶) قانون می‌شوند می‌بایست در لیست واحدهای مشمول عوارض آلاینده‌گی قرار گیرند. یکی از اقدام‌هایی که می‌تواند بازدارندگی این قانون را افزایش دهد تعیین ضابطان خاص و ناظران محیط زیستی در دستگاه‌های اجرایی است که گزارش آنها برای مراجع رسیدگی‌کننده دارای ارزش قضایی باشد. در ماده (۱۹) سازوکار مربوط به ناظران و ضابطان قضایی پیشنهاد شده است.

۱۲. حمایت از صندوق ملی محیط زیست جهت انجام آموزش، فرهنگ‌سازی، اطلاع‌رسانی و یا اجرای طرح و پروژه‌های رفع آلودگی ناشی از پسماندها: طبق ماده (۲۱) قانون فعلی مدیریت پسماندها مقرر شده است جرائم این قانون به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز شود. در ماده (۲۰) اصلاحیه قانون، جهت هزینه‌کرد درآمد حاصله پیشنهاد می‌شود این درآمد به صندوق ملی محیط زیست اختصاص یابد تا صرف آموزش، فرهنگ‌سازی، راه‌اندازی سامانه مدیریت یکپارچه پسماندها و اجرای پروژه‌های رفع آلودگی ناشی از پسماندها و تأمین امکانات لازم در جهت اجرای این قانون شود.

۱۳. ایجاد سامانه یکپارچه پایش مدیریت پسماندها: طبق ماده (۲۳) قانون مدیریت پسماندها سازمان حفاظت محیط زیست مسئول نظارت بر حسن اجرای این قانون توسط دستگاه‌ها و مدیریت‌های اجرایی است. با این وجود به‌نظر می‌رسد بسترها و ابزارهای نظارتی لازم در این حوزه تاکنون در این سازمان ایجاد نشده است. هرچند ماده (۳۲) آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها، سازمان را موظف به ایجاد بانک اطلاعاتی جامع پسماندها کرده است اما وظیفه نظارتی سازمان مستلزم ایجاد یک سامانه یکپارچه مدیریت پسماندهاست. لذا باید سامانه‌ای برخط جهت پایش تحقق اهداف و وظایف تعیین شده و رصد عملکرد همه دستگاه‌ها و مدیریت‌های اجرایی، براساس تقسیم کار ملی در برنامه ملی مدیریت پسماندها، ایجاد شود و دستگاه‌ها و مدیریت‌های اجرایی موظف به ارائه گزارش اقدامات خود در بازه‌های تعریف شده در آن باشند. همچنین سازمان حفاظت محیط زیست موظف به ارائه گزارش سالانه به مجلس در این حوزه خواهد بود.

۲. جمع‌بندی و ارائه پیشنویس اصلاحی قانون

در جدول ذیل براساس مطالب ارائه شده در بخش قبل محورهای اصلاح قانون مدیریت پسماندها و پیشنهادهای قانونی در هر بخش به‌طور مجزا ارائه شده است.

جدول محورهای اصلاح قانون مدیریت پسماندها و ارائه پیشنهادهای قانونی

شماره ماده پیشنهادی	پیشنهاد قانونی	محور اصلاح
ماده (۱)	اشاره به مفاهیمی نظیر مدیریت مسئولانه منابع و اصلاح الگوی مصرف و تولید	توجه به رویکردها و مفاهیم نوین در حوزه مدیریت پسماندها
ماده (۲)	توجه به مفهوم مراقبت‌های پس از دفع در مراحل مدیریت اجرایی پسماند ارائه تعریف مفاهیمی نظیر امتداد مسئولیت تولیدکننده و سامانه یکپارچه مدیریت پسماندها طبقه‌بندی پسماند براساس ماهیت به دو دسته کلی خطرناک و غیرخطرناک اصلاح تعریف پسماند	بازنگری در تعاریف و دسته‌بندی پسماندها
ماده (۳)	تغییر نقش سازمان ملی استاندارد در فرایند تدوین و حسن اجرای استانداردهای مربوطه براساس قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد توجه به کلیه استانداردهای پسماند اعم از فراورده‌ها، تجهیزات و فناوری‌ها و فرایندهای مراحل دفع و مراقبت‌های پس از دفع	هماهنگ کردن قانون مدیریت پسماندها با قانون مؤخر تقویت و توسعه نظام استاندارد
ماده (۴)	اجرای مرحله‌به‌مرحله و اولویت‌بندی ورود صنایع به چرخه امتداد مسئولیت تولیدکننده	اجرای صحیح امتداد مسئولیت تولیدکننده در کشور
ماده (۶)	اضافه شدن دستگاه‌های مربوطه به متن قانون به‌عنوان مسئول	تعیین نقش برای وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در زمینه آموزش و اطلاع‌رسانی

شماره ماده پیشنهادی	پیشنهاد قانونی	محور اصلاح
ماده (۷)	با توجه به تغییر در دسته‌بندی پسماندها ضروری است تقسیم وظایف در مدیریت اجرایی نیز بازنگری شوند	بازنگری در مدیریت اجرایی پسماند
ماده (۹)	سازمان برنامه و بودجه نسبت به تشخیص صلاحیت پیمانکاران و اشخاص ذی‌صلاح حقیقی و حقوقی فعال مدیریت پسماند اقدام نماید	رتبه‌بندی و تأیید صلاحیت پیمانکاران و مشاوران فعال مدیریت پسماند
ماده (۱۱)	سازمان بایستی با همکاری وزارتخانه‌های کشور، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برنامه ملی را تدوین و جهت تصویب به هیئت وزیران ارائه نماید. کلیه شوراهای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها موظفند طرح‌های جامع استانی را براساس برنامه ملی مدیریت پسماندها حداکثر یک سال پس از تصویب قانون تدوین نمایند	تدوین برنامه ملی جامع در مدیریت پسماندها
ماده (۱۱)	دستگاه‌های ذی‌ربط هر سه سال یکبار با انجام مطالعات راهبردی و آسیب‌شناسی وضعیت موجود، نسبت به تدوین یا بازنگری دستورالعمل ساماندهی تشکیلات و مدیریت اجرایی پسماندها در وزارتخانه مربوطه اقدام و به هیئت وزیران جهت تصویب ارائه کنند	اصلاح و بازنگری در ساختار حکمرانی و اجرایی مدیریت پسماندها
ماده (۱۲)	ماده قانونی مجزا در قانون اصلاحی مدیریت پسماندها در خصوص ضوابط تشخیص پسماندهای خطرناک، امحاء، دفع نهایی و مراقبت‌های پس از دفع و بی‌خطرسازی و ارائه فهرست‌های مربوطه با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط	ایجاد چارچوب قانونی جامع جهت شناسایی، طبقه‌بندی، کدگذاری، حمل‌ونقل، مدیریت و دفع پسماندهای خطرناک
ماده (۲۱)	وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است با همکاری سازمان برنامه و بودجه ظرف مدت یک سال فهرست بهای خدمات مدیریت پسماندهای خطرناک در منابع مختلف را تدوین و در هیئت وزیران به تصویب برساند	
ماده (۱۶)	تخلف بودن مدیریت پسماند توسط اشخاص فاقد صلاحیت اخذ جرائم به‌روز و متناسب با تخلف از متخلف قرار گرفتن در لیست واحدهای مشمول عوارض آلاینده‌گی	افزایش بازدارندگی قانون در برابر تخلفات

شماره ماده پیشنهادی	پیشنهاد قانونی	محور اصلاح
	در صورت عدم مدیریت پسماند	
ماده (۱۸)	محاسبه ارزش اقتصادی محیط زیست در محاسبه خسارات ناشی از آلاینده‌های زیست‌محیطی	
ماده (۱۹)	ایجاد سازوکار قانونی برای ضابطین قوه قضائیه در حوزه پسماند	
ماده (۲۰)	واریز درآمد حاصل از جرائم این قانون به صندوق ملی محیط زیست جهت هزینه‌کرد درآمد حاصله در آموزش، فرهنگ‌سازی، اجرای طرح و پروژه‌های رفع آلودگی ناشی از پسماندها و راه‌اندازی سامانه یکپارچه پسماندها	حمایت از صندوق ملی محیط زیست جهت انجام آموزش، فرهنگ‌سازی، اطلاع‌رسانی و یا اجرای طرح و پروژه‌های رفع آلودگی ناشی از پسماندها
ماده (۲۳)	الزام کلیه دستگاه‌ها و مدیریت‌های اجرایی به ارائه گزارش در سامانه یکپارچه پایش مدیریت پسماندها براساس برنامه ملی جامع پسماندها	ایجاد سامانه یکپارچه پایش مدیریت پسماندها

براساس نکات ارائه شده در گزارش، پیش‌نویس اصلاحی ذیل برای قانون مدیریت

پسماندها پیشنهاد می‌شود:

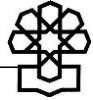
ماده (۱)- جهت تحقق اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و

به‌منظور حفظ محیط زیست کشور از آثار زیان‌بار پسماندها، مدیریت مسئولانه منابع، اصلاح الگوی تولید و مصرف مواد، کاهش حداکثری تولید پسماندها و مدیریت بهینه آنها در چرخه مدیریت پسماندها، کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی (دولتی و غیردولتی)، موظفند احکام مقرر در این قانون را رعایت نمایند.

ماده (۲)- عبارات و اصطلاحاتی که در این قانون به کار رفته است دارای معانی

زیر می‌باشد:

الف) سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست

ب) پسماند: به مواد جامد، مایع (غیر از فاضلاب) و گاز گفته می‌شود که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم حاصل از فعالیت انسان و یا فعل و انفعالات طبیعی بوده و تولیدکننده آن را دور انداخته و یا قصد و یا نیاز دارد که آن را دور بریزد و نیازمند مدیریت و دفع است.

تبصره «۱»- پسماندها براساس ماهیت به دو دسته کلی زیر تقسیم می‌شود:

۱. پسماند خطرناک: به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که واجد حداقل یکی از خواص خطرناک از قبیل قابلیت انفجار، اکسیدکنندگی، قابلیت اشتعال، سمیت، بیماری‌زایی، خوردندگی، عفونت‌زایی و مشابه آن به میزانی است که باعث ایجاد مخاطرات بهداشتی و محیط زیستی گردد.

۲. پسماند غیرخطرناک: به کلیه پسماندهایی که ماهیت خطرناک نداشته لکن لازم است براساس استانداردهای معین و ضوابط محیط زیستی مدیریت شوند.

تبصره «۲»- پسماندها از نظر منبع تولید به چهار گروه تقسیم می‌شوند:

۱. پسماندهای شهری (و روستایی): به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که به‌صورت معمول از فعالیت‌های روزمره انسان‌ها و یا فعل و انفعالات طبیعی تولید می‌شود از قبیل پسماندهای خانگی، پسماندهای اداری و تجاری و پسماندهای ساختمانی.

۲. پسماندهای پزشکی (بیمارستانی): به کلیه پسماندهای عفونی و زیان‌آور ناشی از بیمارستان‌ها، مراکز بهداشتی، درمانی، آزمایشگاه‌های تشخیص طبی، مراکز دامپزشکی و سایر مراکز مشابه گفته می‌شود. سایر پسماندهای بیمارستانی از شمول این تعریف خارج است.

۳. پسماندهای کشاورزی: به پسماندهای ناشی از فعالیت‌ها در بخش کشاورزی گفته می‌شود از قبیل فضولات، لاشه حیوانات (دام، طیور و آبزیان)، محصولات کشاورزی

فاسد یا غیر قابل مصرف.

۴. پسماندهای صنعتی: به کلیه پسماندهای ناشی از فعالیت‌های صنعتی و معدنی و پسماندهای پالایشگاهی، صنایع گاز، نفت و پتروشیمی و نیروگاهی و امثال آن گفته می‌شود از قبیل براده‌ها، سرریزها و لجن‌های صنعتی.

تبصره «۳»- پسماندهای خطرناک خانگی: به پسماندهای خطرناکی گفته می‌شود که از فعالیت روزمره خانوارها در محل سکونت تولید می‌شود.

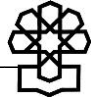
ج) مدیریت اجرایی: شخصیت حقیقی یا حقوقی که مسئول برنامه‌ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به کاهش از مبدأ، تولید، تفکیک از مبدأ، جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، جداسازی، حمل‌ونقل، بازیافت، پردازش، دفع، مراقبت پس از دفع پسماند و آموزش و اطلاع‌رسانی در این زمینه است.

۱. دفع: به کلیه روش‌های مناسب جهت امحای نهایی پسماندهای تولیدی گفته می‌شود به‌گونه‌ای که میزان خطرات آن به حداقل ممکن کاهش یابد از قبیل دفن بهداشتی، تولید کمپوست و تولید مواد و انرژی از پسماند.

۲. پردازش: کلیه فرایندهای مکانیکی، شیمیایی و زیستی که منجر به تسهیل در عملیات دفع گردد.

د) آلودگی: انتشار یک یا چند آلاینده اعم از آلاینده‌های جامد، مایع، گاز، پرتوهای یون‌ساز و غیریون‌ساز، بو و صدا به آب یا هوا یا خاک یا زمین به میزان و مدتی که کیفیت فیزیکی یا شیمیایی یا زیستی محیط به‌طوری تغییر یابد که برای انسان یا سایر موجودات زنده یا آثار و ابنیه زیان‌آور باشد و یا سبب از بین رفتن یا کاهش سطح رفاه عمومی گردد.

ه) امتداد مسئولیت تولیدکننده: ابزاری محیط زیستی است که تولیدکننده و

واردکننده محصول را ملزم به مشارکت در مدیریت پسماند ناشی از مصرف محصول تولید شده و وارد شده توسط آنها می‌نماید.

و) کم‌خطرسازی (تصفیه): به هرگونه روش، فناوری یا فرایند اطلاق می‌شود که به‌منظور تغییر ویژگی(های) فیزیکی، شیمیایی و زیستی و یا دگرگونی ترکیب پسماند خطرناک به‌کار می‌رود تا از طریق آن پسماند خنثی و منابع یا انرژی بازیابی شود و یا پسماند را به‌منظور حمل‌ونقل، ذخیره‌سازی و یا دفع ایمن‌تر، بی‌خطر و یا کم‌خطر سازد.

ز) سامانه یکپارچه مدیریت پسماندها: سامانه‌ای برخط است که سازمان، برای پیش و نظارت محیط زیستی ایجاد می‌کند و کلیه اشخاص موضوع ماده (۱) قانون، مدیریت‌های اجرایی پسماندهای غیرخطرناک، تولیدکنندگان، جمع‌آوری‌کنندگان و دریافت‌کنندگان پسماندهای خطرناک، براساس تقسیم کار ملی در برنامه ملی مدیریت پسماندها و طرح‌های جامع استانی، موظف به ارائه گزارش اقدامات خود در بازه‌های تعریف شده در آن هستند.

تبصره - پسماندهای خطرناک پرتوزا تابع قوانین و مقررات مربوط به خود و از شمول این قانون خارج هستند.

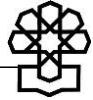
ماده (۳) - وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کشور، نفت، نیرو، صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی و راه و شهرسازی، موظفند استانداردهای مرتبط با فراورده‌ها، تجهیزات و فناوری‌ها و فرایندهای مراحل دفع و مراقبت‌های پس از دفع را تدوین و پس از طرح در کارگروه‌های ذی‌ربط موضوع ماده (۳) قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد، جهت تصویب در کارگروه‌های ملی سازمان ملی استاندارد ارائه نمایند. سازمان ملی استاندارد نیز موظف است بر فرایند تدوین و حسن اجرای استانداردهای فوق نظارت نماید.

ماده (۴) - در راستای استقرار امتداد مسئولیت تولیدکننده، تولیدکنندگان و واردکنندگان کالاهای الکتریکی و الکترونیکی موظف به دفع و بازیافت پسماند حاصل از کالاهای خود هستند، در غیر این صورت موظفند یک در هزار ارزش کالای خود را به خزانه‌داری کل کشور واریز کنند. از سال چهارم تصویب قانون، تولیدکنندگان و واردکنندگان کالاهایی که حاوی پسماندهای بسته‌بندی هستند موظف به دفع و بازیافت پسماندهای بسته‌بندی خود هستند، در غیر این صورت موظفند نیم در هزار ارزش کالای خود را به خزانه‌داری کل کشور واریز کنند. منابع وصولی در اختیار صندوق ملی محیط زیست قرار می‌گیرد تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور برای دفع و بازیافت پسماندهای الکتریکی و الکترونیکی و دفع و بازیافت پسماندهای بسته‌بندی و ایجاد تأسیسات منطقه‌ای تبدیل پسماند به مواد و انرژی مصرف شود. وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است به‌طور سالیانه فهرست تولیدکنندگان و واردکنندگان مشمول را به سازمان امور مالیاتی کشور اعلام کند. سازمان موظف است ظرف ۶ ماه، آیین‌نامه اجرایی این ماده را با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت کشور و سازمان امور مالیاتی تدوین کرده و در هیئت وزیران به تصویب برساند.

تبصره - تولیدکنندگان و واردکنندگانی که نسبت به دفع و بازیافت پسماند حاصل از کالاهای خود اقدام نمایند با تأیید سازمان، به میزان دفع و بازیافت از پرداخت این وجه معاف خواهند بود.

ماده (۵) - مدیریت‌های اجرایی پسماندها موظفند براساس معیارهای وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کار، تعاون و رفاه اجتماعی ترتیبی اتخاذ نمایند تا سلامت، بهداشت و ایمنی عوامل اجرایی تحت نظارت آنها تأمین و تضمین شود.

ماده (۶) - وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت،

درمان و آموزش پزشکی و سازمان صدا و سیما و سایر رسانه‌هایی که نقش اطلاع‌رسانی دارند و همچنین دستگاه‌های آموزشی و فرهنگی و واحدهای آموزش و اطلاع‌رسانی مدیریت‌های اجرایی موظفند جهت اطلاع‌رسانی و آموزش، جداسازی صحیح، جمع‌آوری و بازیافت پسماندها اقدام و با سازمان‌ها و مسئولین مربوط همکاری نمایند.

ماده (۷) - مدیریت اجرایی کلیه پسماندهای غیرخطرناک در شهرها و روستاها و محدوده آنها به‌عهده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها است. مدیریت اجرایی پسماندهای خطرناک به‌عهده تولیدکننده است. مدیریت اجرایی پسماندهای غیرخطرناک خارج از محدوده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها برعهده تولیدکننده است که لازم است با هماهنگی با بخش‌داری‌ها انجام شود.

تبصره «۱» - مدیریت اجرایی پسماند خطرناک خانگی در شهرها و روستاها و محدوده آنها برعهده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها خواهد بود.

تبصره «۲» - در صورت تبدیل پسماند خطرناک به پسماند غیرخطرناک، مدیریت اجرایی آن مطابق مدیریت اجرایی پسماند غیرخطرناک خواهد بود.

تبصره «۳» - مدیریت‌های اجرایی می‌توانند تمام یا بخشی از وظایف خود را به اشخاص حقیقی و حقوقی دارای صلاحیت طبق ماده (۹) قانون واگذار نمایند. واگذاری، برون‌سپاری و تفویض اختیار عملیات توسط مدیریت اجرایی به اشخاص، نافی و رافع مسئولیت مدیریت اجرایی نیست.

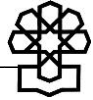
ماده (۸) - مدیریت اجرایی پسماندها می‌تواند هزینه‌های مدیریت پسماند غیرخطرناک را از تولیدکننده پسماند با تعرفه‌ای که طبق دستورالعمل وزارت کشور توسط شوراهای اسلامی برحسب نوع پسماند تعیین می‌شود، دریافت نموده و فقط صرف هزینه‌های مدیریت پسماند غیرخطرناک نماید.

ماده (۹) - سازمان برنامه و بودجه کشور موظف است براساس پیشنهاد سازمان (برای پسماندهای خطرناک) و وزارت کشور (برای پسماندهای غیرخطرناک)، نسبت به تشخیص صلاحیت پیمانکاران و مشاوران فعال در بخش مدیریت پسماندها ظرف مدت ۶ ماه اقدام نماید.

ماده (۱۰) - وزارتخانه‌های کشور، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و معاونت علمی ریاست جمهوری موظفند هر سه سال یکبار با انجام مطالعات راهبردی و آسیب‌شناسی وضعیت موجود، نسبت به تدوین یا بازنگری دستورالعمل ساماندهی تشکیلات و مدیریت اجرایی پسماندها در وزارتخانه مربوطه اقدام و به هیئت وزیران جهت تصویب ارائه کنند.

ماده (۱۱) - سازمان باید با همکاری وزارتخانه‌های کشور، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، برنامه ملی مدیریت پسماندها را با رویکرد اصلاح الگوی تولید و مصرف، کاهش حداکثری تولید پسماندها و تفکیک از مبدأ ظرف حداکثر ۶ ماه تدوین و جهت تصویب به هیئت وزیران ارائه نماید. وزارتخانه‌های فوق موظف به ارائه گزارش سالیانه به هیئت وزیران هستند. کلیه شوراهای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها موظفند طرح‌های جامع استانی را براساس برنامه ملی مدیریت پسماندها ظرف حداکثر یک سال تدوین نمایند. مدیریت اجرایی کلیه پسماندها، موظفند در چارچوب طرح جامع مدیریت پسماندهای استانی، گزارش اقدامات اجرایی خود را در پایان هر سال به شوراهای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها ارائه و پس از تأیید در سامانه یکپارچه پسماندها بارگذاری نمایند.

ماده (۱۲) - سازمان موظف است معیارهای تشخیص پسماندهای خطرناک، امحا، دفع نهایی و مراقبت‌های پس از دفع و کم‌خطرسازی (تبدیل پسماند خطرناک به پسماند

غیرخطرناک) را ظرف ۶ ماه تدوین نموده و سپس با همکاری وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (در مورد پسماندهای پزشکی)، صنعت، معدن و تجارت، نیرو و نفت (در مورد پسماندهای صنعتی)، جهاد کشاورزی (در مورد پسماندهای کشاورزی) و کشور (در مورد پسماندهای شهری) نسبت به طبقه‌بندی، شناسایی و فهرست‌بندی پسماندهای خطرناک مربوطه ظرف یک سال اقدام نموده و در هیئت وزیران به تصویب برساند.

تبصره «۱» - سازمان موظف است نسبت به به‌روزرسانی معیارها و فهرست‌های تهیه شده به‌طور دوسالانه اقدام و جهت تصویب به هیئت وزیران ارائه نماید.

تبصره «۲» - مخلوط کردن انواع پسماندهای خطرناک با پسماندهای غیرخطرناک ممنوع بوده و مرتکب مشمول احکام مندرج در ماده (۱۶) این قانون می‌شود. در صورت مخلوط شدن، پسماندهای غیرخطرناک در دسته پسماندهای خطرناک طبقه‌بندی می‌شود.

تبصره «۳» - تولیدکنندگان و واردکنندگان محصولاتی که منجر به پسماندهای خطرناک می‌شوند باید نحوه استفاده، نگهداری، حمل‌ونقل و دفع پسماندهای حاصل از مصرف را پس از تأیید سازمان، بر روی بسته‌بندی درج نمایند.

ماده (۱۳) - سازمان موظف است با همکاری وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (در مورد پسماندهای پزشکی)، صنعت، معدن و تجارت، نیرو و نفت (در مورد پسماندهای صنعتی و معدنی)، جهاد کشاورزی (در مورد پسماندهای کشاورزی) و کشور (در مورد پسماندهای شهری) اصول و روش‌های مربوط به مدیریت اجرایی پسماندها را تدوین یا بازنگری و در هیئت وزیران به تصویب برساند. وزارتخانه‌های مذکور مسئول نظارت بر اجرای اصول و روش‌های مصوب هستند.

تبصره - اصول و روش‌های تدوین شده برای مدیریت پسماندهای خطرناک، در این ماده باید منطبق بر معیارهای ماده (۱۲) این قانون باشند.

ماده (۱۴) - واردات، صادرات و عبور پسماندهای مشمول کنوانسیون بازل تابع مفاد این کنوانسیون و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب هیئت وزیران و تحت نظارت مرجع ملی کنوانسیون خواهد بود. متخلف از این حکم مشمول احکام ماده (۱۶) این قانون خواهد شد و موظف است پسماندهای مشمول کنوانسیون بازل را به کشور مبدأ عودت دهد.

تبصره - در صورت تأیید مراجع قضایی مبنی بر عدم امکان عودت پسماندها به کشور مبدأ این پسماندها تحت نظارت و طبق نظر سازمان با هزینه واردکننده متخلف مطابق با ضوابط و روش‌های مربوطه دفع خواهند شد و منافع ناشی از بازیافت آن پس از فروش و واریز به خزانه در اختیار صندوق ملی محیط زیست قرار خواهد گرفت تا در جهت رفع آلودگی و مدیریت پسماند موضوع ماده (۱۷) هزینه شود.

ماده (۱۵) - سازمان موظف است اصول و معیارهای مکان‌یابی، طراحی، اجرا و بهره‌برداری محل‌های پردازش و دفع و بهسازی محل‌های دفن انواع پسماندها را براساس معیارهای محیط زیستی ظرف مدت ۶ ماه تدوین کرده و در هیئت وزیران به تصویب برساند. **تبصره «۱»** - وزارت راه و شهرسازی موظف است در طرح‌های ناحیه‌ای جامع، مناطق مناسبی را برای دفع پسماندها در نظر بگیرد.

تبصره «۲» - وزارت کشور موظف است اعتبارات، تسهیلات و امکانات لازم را جهت استقرار تأسیسات مدیریت پسماندهای مرتبط را، رأساً یا توسط بخش خصوصی فراهم نماید. **تبصره «۳»** - شورای عالی شهرسازی و معماری، وزارت راه و شهرسازی، سازمان نظام مهندسی و شهرداری‌ها در طراحی ساختمان‌های مسکونی، مجتمع‌های مسکونی، تجاری و فضاهای عمومی، مکانی جهت ذخیره‌سازی پسماندها و احداث تأسیسات مورد نیاز جهت تفکیک و کاهش حجم پسماندها پیش‌بینی کنند.

ماده (۱۶) - ذخیره‌سازی، جمع‌آوری، حمل‌ونقل، خرید و فروش، تفکیک، پردازش،

دفع، امحا، صدور مجوز و تخلیه پسماندها در محیط، باید طبق مواد (۷)، (۸)، (۱۲) و (۱۳) این قانون انجام گیرد، در غیر این صورت اشخاص حقیقی و حقوقی به ترتیب زیر محکوم خواهند شد:

الف) در مرتبه اول درخصوص پسماندهای غیرخطرناک به جریمه نقدی از پنجاه میلیون (۵۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال تا صد میلیون (۱۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال و برای پسماندهای خطرناک از دویست میلیون (۲۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال تا پانصد میلیون (۵۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال.

ب) در مرتبه دوم درخصوص پسماندهای غیرخطرناک به جریمه نقدی از صد میلیون (۱۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال تا دویست میلیون (۲۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال و برای پسماندهای خطرناک از پانصد میلیون (۵۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال تا یک میلیارد (۱،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال.

ج) در مرتبه سوم و بیشتر رفتار مرتکب اعم از اینکه درخصوص پسماندهای خطرناک یا غیرخطرناک باشد جرم محسوب شده و چنانچه مرتکب شخص حقیقی باشد به مجازات حبس تعزیری درجه ۷ (حبس بیش از نودویک روز تا ۶ ماه) یا جزای نقدی درجه (۶) و درخصوص اشخاص حقوقی به جزای نقدی مطابق ماده (۲۱) قانون مجازات اسلامی و در هر دو مورد به مدت سه ماه لغو پروانه کسب یا مجوز کار.

تبصره «۱» - اشخاص حقیقی و حقوقی تولیدکننده پسماندهای صنعتی، پزشکی و کشاورزی در صورت عدم رعایت روش‌های ماده (۱۳) این قانون علاوه بر اجرای حکم ماده (۱۶)، در فهرست واحدهای مشمول عوارض آلاینده‌گی نیز قرار خواهند گرفت.

تبصره «۲» - رانندگان خودروهای تخلیه‌کننده پسماند در اماکن بدون مجوز از سازمان، علاوه بر جریمه نقدی مقرر، خودروی آنها یک تا ۱۰ هفته توقیف می‌شود.

تبصره «۳» - رها کردن پسماندهای خطرناک در مناطق حفاظت شده چهارگانه

محیط زیست جرم محسوب شده و به حداکثر جزای نقدی در ماده (۱۶) محکوم می‌شود.

ماده (۱۷) - در شرایطی که آلودگی به دلیل رهاسازی و تخلیه غیربهداشتی پسماندها به هر نحوی سلامت انسان و محیط زیست را به مخاطره اندازد، سازمان موظف است با همکاری وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (در مورد پسماندهای پزشکی)، صنعت، معدن و تجارت، نیرو و نفت (در مورد پسماندهای صنعتی)، جهاد کشاورزی (در مورد پسماندهای کشاورزی) و کشور (در مورد پسماندهای شهری) نسبت به اعلام هشدار سریع، پیگیری و الزام عاملین به رفع آلودگی و مدیریت پسماند با رعایت اصول محیط زیستی و بهداشتی در محل‌های مجاز اقدام و در صورت عدم شناسایی عاملین مبادرت به رفع آلودگی و پاکسازی محیط نمایند.

تبصره - در صورت استنکاف عاملین از توقف آلوده‌سازی محیط و رفع آلودگی، مرجع قضایی خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و مجرمین را علاوه بر حکم ماده (۱۶)، ملزم به رفع آلودگی و پاکسازی خواهد نمود.

ماده (۱۸) - در تمام جرائم ارتكابی مذکور، مرجع قضایی مرتکبین را علاوه بر پرداخت جزای نقدی، به پرداخت خسارات به اشخاص و یا جبران خسارات وارده محکوم خواهد نمود.

تبصره - مرجع قضایی در خصوص نحوه تعیین و محاسبه خسارات براساس ارزش‌گذاری اقتصادی از سازمان استعلام خواهد کرد.

ماده (۱۹) - در راستای اجرای احکام این قانون در حوزه مدیریت پسماندها، مأموران یگان حفاظت سازمان، محیطبانان و جنگلبانان ضابط خاص محسوب می‌شوند. همچنین گزارش ناظران محیط زیست مدیریت‌های اجرایی پسماندها در شهرها و روستاها و ناظران محیط زیست در وزارتخانه‌های نیرو، نفت، صنعت، معدن و تجارت، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و جهاد کشاورزی برای مراجع رسیدگی‌کننده دارای

ارزش قضایی می‌باشد.

تبصره- منظور از ناظران محیط زیست موضوع این ماده، حسب مورد کارشناسان و مأمورانی هستند که توسط سازمان مربوطه به منظور نظارت و ارائه گزارش در خصوص تخلفات و جرائم موضوع این قانون آموزش‌های لازم را دیده‌اند.

ماده (۲۰)- وجوه حاصله از جرائم و جزاهای نقدی موضوع این قانون به خزانه واریز می‌شود. صد درصد از وجوه واریزی به خزانه براساس ردیفی که در قانون بودجه سالانه پیش‌بینی می‌شود در اختیار صندوق ملی محیط زیست قرار می‌گیرد تا صرف آموزش، فرهنگ‌سازی، راه‌اندازی سامانه مدیریت یکپارچه پسماندها موضوع ماده (۲۳) قانون و اجرای پروژه‌های رفع آلودگی ناشی از پسماندها موضوع ماده (۱۷) قانون و تأمین امکانات لازم در جهت اجرای این قانون گردد.

ماده (۲۱)- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است با همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور ظرف مدت یک سال فهرست بهای خدمات مدیریت پسماندهای خطرناک در منابع مختلف را تدوین و در هیئت وزیران به تصویب برساند.

تبصره- فهرست بهای خدمات مدیریت پسماندهای خطرناک باید به‌طور سالیانه به‌روزرسانی شود.

ماده (۲۲)- آیین‌نامه اجرایی این قانون توسط سازمان با همکاری وزارتخانه‌های کشور، نفت، نیرو، صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حداکثر ظرف مدت ۶ ماه تدوین و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. در این آیین‌نامه لازم است سازوکارهای مشخصی جهت نظرخواهی از بخش خصوصی و سازمان‌های مردم‌نهاد فراهم گردد.

ماده (۲۳)- نظارت و مسئولیت حسن اجرای این قانون برعهده سازمان می‌باشد.

در این راستا سازمان موظف است ظرف مدت سه ماه آیین‌نامه اجرایی سامانه مدیریت یکپارچه پسماندها را تدوین و به تصویب هیئت وزیران رسانده و سامانه مدیریت یکپارچه مدیریت پسماندها را راه‌اندازی نماید. دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و کلیه مدیریت‌های اجرایی موظفند گزارش اجرای تکالیف تعیین شده خود را براساس تقسیم کار ملی در برنامه ملی مدیریت پسماندها به‌صورت سالیانه در سامانه ارائه نمایند. سازمان موظف است گزارش عملکرد کلیه دستگاه‌های اجرایی را به‌صورت سالیانه به مجلس شورای اسلامی ارائه دهد.

ماده (۲۴) - از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون، قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۲۰ و اصلاحات بعدی آن و ماده (۶) قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش غیردولتی مصوب ۱۳۹۹/۰۱/۲۰ نسخ می‌گردد.

منابع و مأخذ

1. Directive 2008/98/Ec of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on Waste and Repealing Certain Directives.
۲. آسیب‌شناسی اخذ مالیات پسماند از صنایع در قوانین بودجه سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱. گزارش تخصصی مرکز پژوهش‌های مجلس. ۱۴۰۱.

